

The Stealth Process of Phayung rosewood illegal Logging in Phu Wiang National Park of Khon Kaen Province

Autthapon Kunlachat¹

Master Degree student of Public Administration in Police and Community Management,
College of Local Administration, Khon Kaen University

Supawathanakorn Wongthanasu²

Associate Professor, College of Local Administration, Khon Kaen University,
Researcher Group on Local Affairs Administration, College of Local Administration,
Khon Kaen University

ABSTRACT

The objectives of this research were to study about the illegal logging of Phayung rosewood and to recommend the preventive measures for illegal logging of Phayung rosewood in Phu Wiang National Park, Khon Kaen Province. The study was performed by interviewing 15 informants, which included both the people who committed crime in illegal logging and the relevant government officers from Wiang Kao police station and Phu Wiang National Park. Findings from the analysis, synthesis, and interpretation of data were presented in descriptive format. The study found that illegal deforestation of Phayung rosewood in the national park comprised two phases. In the first phase, influential persons or financiers hired local villagers for leading to the locations of Phayung rosewood trees in the forest. In the second phase, the villagers became directly involved in illegal logging and selling to the influential persons or financiers. Because Phayung rosewood is highly valuable, the villagers thought it was worth the risk to commit the crime. To prevent and solve the problem, there should be campaigns to raise awareness of people about the penalty or punishment for violating the National Park Act of B.E. 2504 (1961) and the Forests Act of B.E. 2484 (1941) and measures to promote local economy and incomes for local people to have better quality of life.

Key words: Stealth Process, Phayung Rosewood, Phu Wiang National Park

กระบวนการลักลอบตัดไม้พะยุงในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

อรรถพล กุลชาติ¹

นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกการบริหารงานตำรวจและชุมชน
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ²

รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
และนักวิจัยประจำกลุ่มวิจัยการบริหารกิจการท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการลักลอบตัดไม้พะยุงและเสนอแนะมาตรการในการป้องกันการลักลอบตัดไม้พะยุงในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง จังหวัดขอนแก่นโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เคยกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้พะยุง และเจ้าหน้าที่รัฐผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้อง ได้แก่เจ้าหน้าที่สถานีตำรวจภูธรเวียงเก่า และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ จำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและความถี่นำเสนอผลการศึกษาเป็นความเรียง ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการลักลอบตัดไม้พะยุงในอุทยานแห่งชาติภูเวียงนั้นจะมี 2 ช่วง โดยช่วงแรกกลุ่มนายทุนหรือผู้มีอิทธิพล ได้ว่าจ้างให้ชาวบ้านในพื้นที่เป็นผู้นำทางและทำหน้าที่ชี้จุดตัดไม้พะยุงในป่าและช่วงหลังชาวบ้านกลุ่มนี้ได้เข้าไปลักลอบตัดไม้พะยุงโดยตรงเพื่อนำมาจำหน่ายให้แก่นายทุนหรือผู้มีอิทธิพล ด้วยเหตุผลปัจจัยด้านราคาของไม้พะยุงแม้จะมีความเสี่ยงในการถูกจับกุมแต่ชาวบ้านกลุ่มนี้มองว่าคุ้ม เมื่อแลกกับค่าตอบแทนที่มีมูลค่าสูง แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาลักลอบตัดไม้พะยุงในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียงเสนอให้มีการรณรงค์ให้ประชาชนทราบถึงบทลงโทษของการละเมิดพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และกฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และควรมีการส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ทั้งอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม เพื่อให้ชาวบ้านในพื้นที่มีรายได้และคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

คำสำคัญ : กระบวนการลักลอบตัดไม้ ไม้พะยุง อุทยานแห่งชาติภูเวียง

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าคือสภาวะของป่าตามธรรมชาติที่ถูกทำลายโดยการตัดไม้หรือการโค่น เพื่อนำไม้มาใช้ประโยชน์ตามที่มนุษย์ต้องการ (โปรดพิจารณา มงคล ติตนันท และอานวย คำตื้อ, 2555) สาเหตุที่เป็นต้นกำเนิดของการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีมากมาย รวมถึงการทุจริตของหน่วยงานราชการ การกระจายความมั่งคั่งและอำนาจอย่างไม่เสมอภาค การเพิ่มประชากรและมีประชากรมากขึ้นไป ซึ่งสภาวะนี้กลายเป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ เศรษฐกิจและสังคมของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ไม้พะยูนถือเป็นไม้อันดับต้น ๆ ที่มีการลักลอบตัดมากที่สุดในปัจจุบันจากในอดีตที่เคยเป็นไม้สัก ไม้กฤษณา แต่ในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา ความต้องการของไม้พะยูนมีสูงมากในแถบประเทศจีน เวียดนาม โดยมีนายทุนจากต่างชาติเข้ามาสร้างเครือข่ายตัดไม้พะยูน ในป่าบริเวณเขตอนุรักษ์ป่าไม้ของประเทศไทยจำนวนมาก เพราะประเทศไทยยังเป็นแหล่งไม้พะยูนที่สมบูรณ์ ที่ผ่านมาถึงแม้เจ้าหน้าที่ได้สนธิกำลังร่วมกับทหาร ตำรวจปราบปรามอย่างเต็มที่ แต่ก็ปรากฏว่ายังคงมีไม้ถูกตัดออกจากป่าจำนวนมากจากสถิติการจับกุมคดีเกี่ยวกับไม้พะยูนที่ผ่านมาในช่วงปี พ.ศ. 2553 -พ.ศ. 2555 พบเกิดการลักลอบตัดไม้พะยูนในเชิงคดีที่สามารถจับกุมดำเนินคดีได้มากขึ้นในปี 2553 ประมาณ 200 คดี ปี 2554 เพิ่มขึ้นเป็น 600 คดี และในปี 2554 ถึงปี 2555 รวมกว่า 1,200 คดี (สุวิทย์ รัตนมณี, 2555)โดยพื้นที่ป่าที่มีการลักลอบตัดไม้พะยูนในภาคอีสาน ได้แก่ อุทยานแห่งชาติภูพาน อุทยานแห่งชาติภูผายล อุทยานแห่งชาติทับทัน-ห้วยสำราญ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก อุทยานแห่งชาติภูเวียง ฯลฯ โดยพื้นที่ทั้งหมดนี้ยังคงเหลือไม้พะยูนให้มอดไม้ตัดอยู่บ้าง แต่คาดว่าในอีกไม่เกิน 2 ปีข้างหน้า หากไม่มีการร่วมมือกันจากทุกภาคส่วนรวมถึงภาคประชาชน ไม้พะยูนจะถูกตัดโค่นจนหมดสิ้นไปจากป่า (สื่ออิสระเลย, 2559)

สำหรับอุทยานแห่งชาติภูเวียง ซึ่งมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 203,125 ไร่ หรือ 325 ตารางกิโลเมตร สภาพป่าบริเวณอุทยานแห่งชาติภูเวียงแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ ป่าเต็งรัง ซึ่งมีพื้นที่มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณ มีพันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ตะเคียนหิน ชิงชัน พะยูน สมพง กระบก มะค่าโมง สะแกแสง ประดู่ ตะแบกใหญ่ ฯลฯ (อุทยานแห่งชาติภูเวียง, 2557) จากข้อมูลคดีการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง พบว่า ระหว่าง ปี พ.ศ. 2546 - พ.ศ. 2558 มีคดีเกี่ยวกับไม้พะยูน รวม 430 คดี (สถานีตำรวจภูธรเวียงเก่า, 2558) จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูเวียง พบว่า การกระทำผิดเกี่ยวกับไม้มีจำนวนมาก เพราะสภาพพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติภูเวียงที่เป็นเทือกเขาโดด มีหมู่บ้านอยู่รายรอบพื้นที่กว่า 64 หมู่บ้าน ผู้กระทำผิดสามารถลักลอบเข้ามาในพื้นที่ได้ง่าย และมีบุคคลหลายกลุ่มที่มีอิทธิพลหรือนายทุนอยู่เบื้องหลังสนับสนุน สำหรับเหตุปัจจัยของการเข้าไปลักลอบตัดไม้พะยูนของคนเหล่านี้คือ ราคาของไม้พะยูน และความต้องการของตลาดเฟอร์นิเจอร์ ที่มีการเติบโตอย่างมากมาย เป็นปัจจัยผลักดันอาชญากรรมด้านไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง

จากสถานการณ์การลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษากระบวนการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง จังหวัดขอนแก่น เพื่อทราบกระบวนการว่ามีรูปแบบขั้นตอนและวิธีดำเนินการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียงอย่างไร เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ เพื่อศึกษากระบวนการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวง และแสวงหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวง จังหวัดขอนแก่นวิธีการศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเจาะจงสัมภาษณ์และการสนทนากับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้ที่เคยกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้พะยูน จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่สถานีตำรวจภูธรเวียงเก่า และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ จำนวน 10 คน ข้อมูลที่ได้ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำพูดประกอบคำหลักสำคัญที่ได้เพื่อแสดงให้เห็นถึงกระบวนการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวงแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวง จังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาที่จะนำเสนอต่อไปนี้ประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ กระบวนการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวงและแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวง มีรายละเอียดดังนี้

กระบวนการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวง ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวง ได้ลักลอบตัดไม้พะยูนกันหนาแน่นในช่วงปี พ.ศ. 2557 ทั้งที่มีการทำกันเป็นขบวนการโดยมีนายทุนที่เป็นกลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ว่าจ้างชาวบ้านที่อยู่รอบผืนป่าให้เข้าไปตัดไม้และชักลากออกมาจากป่า และกระทำโดยชาวบ้านเองได้เข้าไปตัดไม้และชักลากออกมาจากป่า เพื่อติดต่อขายให้นายทุนหรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลโดยตรง โดยกลุ่มชาวบ้านด้วยเงื่อนไขที่เป็นไม้หายาก มีความต้องการสูง และมีราคาแพง ส่งผลให้ขบวนการลักลอบค้าไม้พะยูนยังคงพยายามหาช่องทาง สร้างเครือข่ายตัดไม้ออกไปขายอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะระยะหลังแม้จะมีการปราบปรามจับกุมอย่างหนักของเจ้าหน้าที่ แต่สถิติคดีกลับเพิ่มขึ้นสวนทางกับความเข้มข้นในการปราบปราม ซึ่งชี้ให้เห็นชัดเจนว่าขบวนการลักลอบตัดไม้พะยูนเป็นขบวนการใหญ่และเป็นที่ต้องการของตลาดมากจนทำให้หลายคนเลือกที่จะเสี่ยงกระทำความผิดเพื่อแลกกับค่าตอบแทนที่มีมูลค่าสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ตารางที่ 1 สถิติคดีจับกุมผู้ลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวง จังหวัดขอนแก่น ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2558

ปี พ.ศ.	จำนวนคดี	จำนวนผู้กระทำผิด	ประเภทไม้		
			ท่อน	เหลี่ยม	ปีก
2556	67	12	107	56	37
2557	203	114	1,466	189	-
2558	88	53	557	165	3
รวม	358	179	2,130	410	40

ที่มา : อุทยานแห่งชาติกุเวง จังหวัดขอนแก่น (2558)

จากตารางที่ 1 สถิติคดีจับกุมผู้ลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวง จังหวัดขอนแก่นระหว่างปี พ.ศ. 2556-2558 พบว่า สถิติคดีจับกุมผู้ลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวงมีจำนวนมาก โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2557 ที่มีคดีจับกุมจำนวนมากที่สุด จำนวน 203 คดี สามารถจับกุมผู้กระทำผิดได้ จำนวน 114 คน ประเภทไม้ที่จับกุมได้ส่วนใหญ่เป็นไม้ประเภทท่อนและประเภทเหลี่ยมและในปี พ.ศ. 2558 สถิติคดีจับกุมผู้ลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวง ลดลง ซึ่งเกิดจากเจ้าหน้าที่เข้มงวดจับกุมและ

ผลพวงมาจากคำสั่ง คณะ คสช.ที่ 64 เรื่อง การปราบปรามการลักลอบตัดไม้ ที่ทำให้ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน มีการแจ้งเบาะแสเข้ามาเพิ่ม ทำให้สามารถเข้าจับกุมได้รวดเร็ว ทันการณ์ ไม่ต้องรอหมายศาลเหมือนที่ผ่านมา ทำให้ผู้กระทำความผิดหวาดตัวไม่ทัน และสามารถจับกุมได้ทั้งผู้กระทำความผิดและของกลาง ทำให้สามารถสอบสวนขยายผลไปถึงผู้อยู่เบื้องหลังได้ด้วย จากมาตรการเข้มงวดนี้ จึงทำให้สถิติการจับกุมลดลงแต่ก็ไม่ได้ทำให้คดีจับกุมผู้ลักลอบตัดไม้พะยูนและการลักลอบขนย้ายไม้เต็มหมดไป ในทางตรงกันข้ามกลับทำให้ความต้องการไม้พะยูนในตลาดต่างประเทศกลับทวีความต้องการเพิ่มขึ้น เพราะความต้องการไม้จากประเทศจีนมีมาก เพื่อนำไปผลิตเฟอร์นิเจอร์และตกแต่งอาคารบ้านเรือน เนื่องจากเป็นไม้ที่มีลวดลายสวยงาม คงทน

“มันเป็นอาชีพที่เสี่ยง แต่ผลประโยชน์ที่ได้มันคุ้ม” (สัมภาษณ์ผู้ที่เคยกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้พะยูนที่ 2, 22 พฤษภาคม 2559)

กระบวนการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียงมี 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มชาวบ้านที่ถูกว่าจ้างให้เข้าไปลักลอบตัดไม้พะยูน กลุ่มนี้จะมีทั้งชาวบ้านในพื้นที่และแรงงานลาวหรือเวียดนาม รวมขบวนการอยู่ด้วย มีการแบ่งกลุ่มคนเพื่อแบ่งหน้าที่กันทำงานในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่การเข้าไปจนถึงการส่งไม้พะยูนออกนอกพื้นที่ โดยกระบวนการลักลอบตัดไม้พะยูนของกลุ่มนี้ จะเริ่มตั้งแต่คนนำทางและทำหน้าที่ชี้จุดต้นไม้พะยูนในป่า จะได้รับค่าตอบแทนตันละ 5,000 บาท ส่วนทีมตัดและทีมชักลากไม้ออกจากป่าได้รับค่าเหนื่อยตันละ 10,000-20,000 บาท ส่วนทีมขนย้ายออกจากพื้นที่ก็จะได้รับค่าจ้างเป็นเที่ยวตามปริมาณไม้ โดยแบ่งเป็น 4 ทีม ได้แก่ ทีมที่ 1 นำทางและทำหน้าที่ชี้จุดต้นไม้พะยูนในป่า จะได้รับค่าตอบแทนตันละ 5,000 บาท ทีมที่ 2 ตัดโค่นแปรรูปไม้และชักลากไม้ออกจากป่า จะได้รับค่าตอบแทนตันละ 10,000 ถึง 20,000 บาท ทีมที่ 3 คุ้มกันและเคลียร์เส้นทางขนย้ายไม้ออกจากป่า และทีมที่ 4 ขนย้ายไม้พะยูนออกจากพื้นที่ ทีมนี้จะมีผู้ทำหน้าที่เป็นนายหน้าเคลียร์การนำไม้ออกจากพื้นที่ตามจุดล่อแหลมต่างๆ ซึ่งในนี้มีมีเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้มีอิทธิพลในพื้นที่รวมอยู่ด้วย

ส่วนกลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มชาวบ้านที่เข้าไปลักลอบตัดไม้พะยูนเอง เพื่อขายให้นายทุนหรือผู้มีอิทธิพล โดยมีวิวัฒนาการมาจาก กลุ่มที่ 1 ที่เคยถูกว่าจ้างให้เข้าไปลักลอบตัดไม้พะยูน และเมื่อเห็นรายได้ดี จึงรวมกลุ่มหรือชักชวนกันเข้ามาตัดไม้พะยูน เข้าป่าแต่ละครั้งประมาณ 2-3 วัน ทอยยแบกไม้ลงมา เพื่อขายให้แก่รายทุนที่มารับซื้อ ณ จุดนัดพบ กลุ่มนี้มักเข้าป่าหาไม้พะยูนเป็นประจำ เกือบทั้งหมดเป็นชาวบ้านในพื้นที่โดยรอบเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง กลุ่มนี้จะมีวัยรุ่นในพื้นที่ร่วมขบวนการอยู่ด้วยเพื่อคอยดูต้นทางและแจ้งข้อมูลข่าวสาร ทำให้การจับกุมที่ผ่านมาส่วนใหญ่จึงได้แต่เฉพาะไม้พะยูนที่ตรวจยึดไว้ ไม่ได้ผู้ต้องหาเพราะมีคนในพื้นที่โทรศัพท์แจ้งให้ทราบล่วงหน้า หรือแจ้งเตือนเกือบทุกครั้ง

“วิธีการลักลอบตัดไม้ ทำกันเป็นขบวนการมากขึ้น มีคนชี้เป้า มีคนตัด มีคนขนออกจากป่า ขนออกนอกพื้นที่” (สัมภาษณ์ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรเวียงเก่า, 18 พฤษภาคม 2559)

“กลุ่มนายทุนรู้พฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่ดีเพราะมีวัยรุ่นในพื้นที่เป็นสาย และขบวนการทำไม้พะยูนมีชาวบ้านเป็นพรานหรือผู้นำทางอีกด้วย” (สัมภาษณ์หัวหน้าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเวียงเก่า, 18 พฤษภาคม 2559)

สำหรับวิธีการหาไม้พะยูนในป่าเมื่อเห็นต้นไม้พะยูนชาวบ้านจะทำการโค่นทันที ข่าเหละลำต้น โดยตัดเป็นท่อน ๆ ขนาดยาวประมาณท่อนละ 2 เมตร ลำเลียงออกมาจากป่าโดยรถเข็นดัดแปลงขนาดเล็กหรือแบกด้วยแรงงาน สำหรับชิ้นส่วนอื่น ๆ ของต้นพะยูน เช่น กิ่งหัก ๆ งอๆ จะใช้วิธีขนใส่เป้สะพายหลังที่ทำจากถุงปุ๋ยตัดแปลงเป็นเป้สนามลำเลียงออกมาจากป่า

“ไม้พะยูนในเขตอุทยานฯ มีลดลงการหาไม้ลำบากขึ้น ต้องเดินเท้าเข้าไปในเขตอุทยานฯ ที่ลึกเข้าไปเส้นทางยากลำบากมาก ใช้เวลาเดินไม่ต่ำกว่า 7 ชั่วโมงหากเจอแล้วจะรีบโค่นและตัดทันที”(สัมภาษณ์ผู้ที่เคยกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้พะยูนที่ 2, 22 พฤษภาคม 2559)

“ส่วนกิ่งคดๆ งอๆ ก็จะเก็บใส่เป้แล้วสะพายหลังออกมา ส่วนท่อนใหญ่ ก็จะแบกหรือใช้รถเข็นออกมา”(สัมภาษณ์ผู้ที่เคยกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้พะยูนที่ 1, 19 พฤษภาคม 2559)

ส่วนความเป็นอยู่ของแก๊งไม้พะยูน ขณะดำรงชีพในป่า กลุ่มนี้จะเข้าป่าประมาณ 10-20 คน เพื่อหาไม้พะยูนที่ขึ้นตามธรรมชาติ โดยทุกคนจะหอบเสียมและอุปกรณ์ตัดไม้เข้าไปในป่า เมื่อได้ไม้พะยูนตามต้องการ จะมีนายทุนมารอรับบริเวณชายป่า หรือไม่ชาวบ้านก็จะนำไม้พะยูนไปซุกซ่อนอำพรางไว้บริเวณพุ่มไม้ชายป่าหรือทุ่งนา ท้ายหมู่บ้านหรือซุกซ่อนอำพรางโดยการนำไปฝังดิน แหไว้ในร่องน้ำ เพื่อรอการขนย้ายด้วยยานพาหนะต่างๆ ออกไปนอกพื้นที่ ยานพาหนะที่ขนย้ายออกจากพื้นที่ส่วนใหญ่คือ รถยนต์กระบะดัดแปลง และรถบรรทุกไม้ติดแผ่นป้ายทะเบียนหรือหากติดแผ่นป้ายทะเบียนก็จะเป็นทะเบียนปลอมหรือรถที่ถูกขโมยมาหรือรถยนต์เช่า จ้างคนขับรถหลายคน แบ่งการขนส่งออกเป็นช่วง นำส่งออกไปขายในต่างประเทศต่อไป

“การเข้าไปลักลอบตัดไม้ ต้องไปหลายวัน ทำให้ต้องมีเสบียงสำหรับการดำรงชีพอย่างเพียงพอและหากนายทุนไม่รับซื้อทันที จะซ่อนไว้ตามชายป่าหรือทุ่งนา ทั้งเขื่อน้ำและฝังดิน เป็นต้น ”(สัมภาษณ์ผู้ที่เคยกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้พะยูน, 29 พฤษภาคม 2559)

“ขบวนการลักลอบขนไม้พะยูน จะจัดสารพัดวิธีเพื่อหวังตบตาเจ้าหน้าที่เช่น รถยนต์ดัดแปลง รถยนต์ถูกขโมยมา รถยนต์เช่าหรือสวมทะเบียนปลอม เป็นต้น ” (สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูเวียง และหัวหน้าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเวียงเก่า, 18 พฤษภาคม 2559)

สำหรับราคาไม้พะยูน จะมีการซื้อขายกันทั้งแบบกิโลและเป็นท่อน โดยพิจารณาจากของเนื้อไม้เป็นสำคัญ ไม้พะยูนที่มีลักษณะเนื้อไม้สีแดงอมม่วงถึงแดงอมเลือดหมูแก่ เป็นไม้ขนาดใหญ่จะมีราคาประมาณ กิโลกรัมละ 800 บาท ถึง 1,000 บาท หรือ คิวละ 800,000 บาท ถึง 900,000 บาท ส่วนไม้ที่ซื้อขายเป็นท่อน จะพิจารณาจากขนาดหน้าของไม้ ซึ่งจะมีราคาตั้งแต่ 2,000 ถึง 35,000 บาท/ท่อน อย่างไรก็ตามไม้ได้แก่นไม้ กิ่งไม้ พะยูนก็สามารถขายได้เช่นกัน แต่ราคาไม่สูงมากนัก มีตั้งแต่ราคาหลักสิบไปจนถึงหลักร้อย ต่อ 1 กิโลกรัม

“ไม้พะยูนราคาดี ต้นเล็กต้นน้อยกิ่งคดๆ งอๆ ก็ขายได้ขายกันเป็นกิโล ” (สัมภาษณ์ผู้ที่เคยกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้พะยูนที่ 1, 19 พฤษภาคม 2559)

แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูเวียง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) กองทัพภาคที่ 1 ค่ายสิรินธรเดชไชโย(ร.8) กองทัพภาคที่ 2 ค่ายศรีพัชรินทร กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรในพื้นที่ กรมป่าไม้ และหน่วยงานฝ่ายปกครองที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ ได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียงอย่างเข้มข้น ทำให้สามารถจับกุมผู้ทำความผิดได้จำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถทำให้ปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง หมดไป

ปัญหาอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง คือ

1. ปัญหาด้านสภาพพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง มีสภาพเป็นป่ารกทึบ มีพื้นที่ขนาดใหญ่ประมาณ 203,125 ไร่ หรือ 325 ตารางกิโลเมตร การลักลอบตัดและขนย้ายไม้พะยูนสามารถทำได้หลายช่องทางตามหมู่บ้านต่างๆ ที่อาณาเขตติดต่อกับอุทยานแห่งชาติภูเวียง ดังนั้น ในด้านทิศตะวันตกของเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง มีเขตติดต่อกับอำเภอสีชมพู 4 ตำบล คือ ตำบลวังหินลาด ตำบลหนองเสาเล้า ตำบลหนองไผ่ ตำบลขัวเรียง และด้านทิศตะวันตกของเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียงมีเขตติดต่อกับอำเภอชุมแพ 4 ตำบล คือ ตำบลนาจาน ตำบลศรีสุข ตำบลวังเพิ่มและตำบลสีชมพู

2. ปัญหาด้านวัยรุ่นในพื้นที่ให้ความร่วมมือหรืออำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มผู้ลักลอบตัดไม้พะยูน โดยการทำหน้าที่ดันทางและแจ้งข้อมูลข่าวสาร ทำให้การจับกุมที่ผ่านมามีส่วนใหญ่วัยติดได้เฉพาะไม้พะยูนไม่ได้ผู้ต้องหา

3. ปัญหาด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะอาวุธปืนและกระสุนปืนของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติกุเวงไม่เพียงพอ

4. ปัญหาด้านกำลังพลในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวงไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวง จังหวัดขอนแก่น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นสอดคล้องกันว่าอุทยานแห่งชาติกุเวง ควรมีแผนแก้ไข ปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนทั้งภายในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวง และภายนอกอุทยานแห่งชาติกุเวง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้รวมถึงงบประมาณในการปฏิบัติงาน อย่างเพียงพอ ดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนภายในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวง โดยการจัดทำข้อมูล พื้นที่ ที่มีไม้พะยูนขึ้นอยู่หนาแน่นและจำเป็นต้องเฝ้าระวังป้องกันการลักลอบตัดโดยเร่งด่วน จัดทำข้อมูลพื้นที่เสี่ยง ที่เป็นจุดรวมไม้หรือจุดลงไม้ออกจากเขตอุทยานแห่งชาติกุเวง ที่ขบวนการลักลอบตัดไม้พะยูนใช้เป็นเส้นทางหลัก หรือเส้นทางประจำในการลำเลียงไม้ไปยังพื้นที่ มีการสนธิกำลังร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติ กุเวงและเจ้าหน้าที่ทหาร เพื่อเพิ่มความถี่และเพิ่มกำลังพลในการลาดตระเวน มีการจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจ เคลื่อนที่เร็ว ซึ่งประกอบด้วย ฝ่ายปกครอง ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เพื่อเข้าดำเนินการปราบปรามขบวนการ ลักลอบตัดไม้พะยูนเมื่อได้รับแจ้งเหตุหรือพบขณะทำการลาดตระเวน โดยเร็วที่สุด

2. การแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนนอกเขตอุทยานแห่งชาติกุเวง โดยการมีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วน อาทิ ฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหาร ป่าไม้ และประชาชนในพื้นที่ ดังนี้ 1) รณรงค์ให้ประชาชนทราบ ถึงบทลงโทษของการละเมิดพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และกฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 2) มีการส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ทั้งอาชีพและรายได้ และมีการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ให้ เกิดประโยชน์และผลตอบแทนที่เหมาะสม เพื่อให้ชาวบ้านในพื้นที่มีรายได้และคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น 3) จัดประชุมประชาชนและกลุ่มวัยรุ่นทุกหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดอุทยานแห่งชาติกุเวง เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจ ขอความร่วมมือไม่ให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติกุเวงและไม่เข้าไปร่วมขบวนการลักลอบ ตัดไม้พะยูน 4) ฝึกอบรมประชาชนและกลุ่มวัยรุ่น ให้เป็นอาสาสมัครพิทักษ์ป่าในหมู่บ้านที่อยู่ติดอุทยานแห่งชาติ กุเวง โดยเฉพาะในหมู่บ้านที่มีปัญหาการลักลอบตัดไม้ที่รุนแรง เช่น หมู่บ้านในตำบลภูตธาตุ อำเภอหนองนาคำ ตำบลหัวเรียง อำเภอชุมแพ ตำบลวังเพิ่ม อำเภอสหัสขันธ์ ตำบลในเมือง อำเภอเวียงเก่า ตำบลเมืองเก่าพัฒนา อำเภอเวียงเก่า และ 4) สร้างเครือข่ายและหาแนวร่วมในการป้องกันการลักลอบตัดไม้พะยูน โดยมอบหมายให้ฝ่าย ปกครอง ตำรวจ ป่าไม้ ดำเนินมาตรการป้องกันใช้สายข่าวในพื้นที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. สมาชิก อบปร. และกลุ่มวัยรุ่น เพื่อหาข่าวการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานและนำข้อมูลดังกล่าวมาวางแผน สนธิกำลังกับ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. สนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ รวมถึงงบประมาณในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ ดังนี้ 1) เพิ่มอาวุธปืนและกระสุนปืนให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติกุเวงจากเดิมมีอาวุธปืน ลูกซอง 5 นัด 20 กระบอก ให้เพิ่มเป็น 45 กระบอกอาวุธปืน HK ให้เพิ่มเป็น 10 กระบอก และสามารถเบิกเครื่อง กระสุนปืนใช้ในการปฏิบัติงานได้ตามสภาพการปฏิบัติงานจริง และ 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มงบประมาณ สนับสนุนการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ (โปรดพิจารณาเพิ่มเติม เชี่ยวชาญ จวงจันทร์ ธีระ ฤทธิรอด และสมนต์ สกลไชย, 2558) เพื่อเป็นค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเสบียงอาหาร ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่เดินป่าและ

กลุ่มเครือข่ายแนวร่วมในการป้องกันการลักลอบตัดไม้พะยูนซึ่งจะทำให้บุคคลเหล่านี้มีขวัญและกำลังใจเข้มแข็ง การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จ

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากระบวนการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่า อุทยานแห่งชาติภูเวียงมีชาวบ้านลักลอบเข้ามาตัดไม้พะยูนอย่างผิดกฎหมายจำนวนมาก ปรากฏการณ์นี้อาจเป็น ผลจากราคาที่สูงขึ้นของไม้พะยูน ในช่วงแรกกลุ่มนายทุนหรือผู้มีอิทธิพล จะว่าจ้างให้ชาวบ้านเป็นผู้นำทางและทำ หน้าที่ชี้จุดตัดไม้พะยูนในป่า ช่วงหลังชาวบ้านกลุ่มนี้ได้เข้าไปลักลอบตัดไม้พะยูนโดยตรง การป้องกันและแก้ไข ปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียงที่ผ่านมาได้ดำเนินการจับกุมกลุ่มผู้ลักลอบตัดไม้พะยูน อย่างเข้มงวด ทำให้ในช่วง พ.ศ. 2558 มีสถิติการจับกุมลดลงส่วนหนึ่งเป็นผลพวงมาจากคำสั่ง คณะ คสช. เรื่อง การปราบปรามการลักลอบตัดไม้ที่ทำให้ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน มีการแจ้งเบาะแสเข้ามาเพิ่ม ทำให้ สามารถเข้าจับกุมได้รวดเร็ว ทันท่วงที ไม่ต้องรอหมายศาลเหมือนที่ผ่านมาแต่การป้องกันและแก้ไขปัญหา การลักลอบตัดไม้พะยูนก็ไม่ได้ทำให้ คดีจับกุมผู้ลักลอบตัดไม้พะยูนและการลักลอบขนย้ายไม้เดิมหมดไป ในทาง ตรงกันข้ามกลับทำให้ความต้องการไม้พะยูนในตลาดต่างประเทศกลับทวีความต้องการเพิ่มขึ้น

สำหรับการตัดสินใจเข้าไปลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเวียงของชาวบ้านเกิด พบว่า ปัจจัยแรก คือ ราคาของไม้ ซึ่งปัจจุบันมีราคาเพิ่มสูงขึ้นมาก และปัจจัยที่สอง คือ ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่า ไม้ ซึ่ง พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และกฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งเกิดจาก บทลงโทษในกรณีของไม้พะยูนค่อนข้างเบา (ไทยรัฐออนไลน์, 2556) เช่นเดียวกับปัญหาการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า ของประเทศบราซิล ที่พบว่า การตัดไม้ทำลายป่าในเขตพื้นที่ลุ่มแม่น้ำอเมซอนของบราซิลเพิ่มสูงขึ้นถึง 28 เปอร์เซ็นต์ในปีที่ผ่านมา โดยมีสาเหตุเป็นเพราะความห่อนยานในการบังคับใช้กฎหมายด้านการอนุรักษ์ของ รัฐบาล สอดคล้องกับงานวิจัยของ รังสิมา จินเจริญ (2554) ที่ได้พบว่า การป้องกันคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้อย่างมี ประสิทธิภาพ คือ การกำหนดอัตราโทษผู้กระทำความผิดตามสัดส่วนของความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อพื้นที่ป่าไม้ อัน เป็นผลมาจากการกระทำความผิดและผลประโยชน์ของผู้กระทำความผิดได้รับการกระทำผิดมาปรับใช้กับความปิด ทางอาญากรณีทำลายพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยเนื่องจากเป็นอัตราโทษที่ได้สัดส่วนกับความรุนแรงของการกระทำ ความผิด

ดังนั้น ข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนในเขตอุทยานแห่งชาติภู เวียง คือการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้อย่างเด็ดขาดและจริงจัง เช่นเดียวกับประเทศอินโดนีเซียที่แก้ไข ปัญหาการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าด้วยการลงนามในกฎหมายห้ามการตัดไม้เพื่อต้องการให้การทำลายป่าลดลง ส่วนประเทศบราซิลได้มีการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่จริงจังและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการสอดส่อง ดูแลพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทำให้การลักลอบตัดไม้ลดลงร้อยละ 76.26 ส่วนรัฐบาลก็มีความนโยบาย การปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกป่าและลักลอบค้าไม้เถื่อน รวมถึงสั่งล้างบางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ตำรวจ และทหารชายแดนที่เอื้อประโยชน์แก่นายทุนในการกระทำความผิดกฎหมายอย่างจริงจัง และมีการสั่งอายัดที่ดิน จากบริษัทเอกชนหลายแห่งรวมพื้นที่กว่า 6,000,000 ไร่ เพื่อยับยั้งการแผ้วถางป่าโดยผิดกฎหมาย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้สำเร็จได้ด้วยความรู้ของรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภวัฒนากร วงศ์ธนาสุ อาจารย์ที่ บริक्षा ขอรบขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 15 ท่าน ที่ให้ความร่วมมือ ทุ่มเทสละเวลาในการให้ข้อมูลใน การศึกษานี้ สุดท้ายผลอันจะเป็นประโยชน์ ความดี ความงามทั้งปวง ที่เกิดขึ้นจากการศึกษานี้ ขอมอบแด่พ่อแม่ที่ เคารพยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- เชี่ยวชาญ จวงจันทร์ อีระ ฤทธิรอด และสมนต์ สกลไชย. 2558. แนวทางการพัฒนาป่าชุมชนดงสาละเมนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 8(1), 37 – 43.
- ภานุวัฒน์ ไชยธรรตน์. (2556). ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ศึกษาเฉพาะกรณีไม้พะยูนในจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชีววิทยาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รังสิมา จินเจริญ. (2554). *โทษปรับในคดีทำลายพื้นที่ป่าไม้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มงคล ติตนันท และอานวย คำดี. (2555). การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตำบลกองแขก จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 5(2), 96- 120.
- โสภณ พรโชคชัย. (2555). AREA วิพากษ์ ส่งเสริมการปลูกป่าคือส่งเสริมอาชญากรรมทำลายป่า. ประชาชาติธุรกิจ, ฉบับวันที่ 19 มีนาคม 2555 สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2559, จาก http://www.prachachat.net/news_detail.
- สุวิทย์ รัตนมณี. (2555). *เจาะ”ไม้พะยูน”แดนอีสานไม่มั่งคั่งที่ถูกโค่นทุกวัน*. แนวหน้า, ฉบับวันที่ 24 เมษายน 2555. สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2559, จาก <http://www.ryt9.com/s/nnd/1388932>.
- สถานีตำรวจภูธรเวียงเก่า.(2558). รายงานการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายป่าไม้ของสถานีตำรวจภูธรเวียงเก่า (ปี พ.ศ. 2546- พ.ศ. 2558). ขอนแก่น: สถานีตำรวจภูธรเวียงเก่า.
- อุทยานแห่งชาติภูเวียง.(2557). *สรุปการรายงานสถิติคดีเกี่ยวกับป่าไม้ของอุทยานแห่งชาติภูเวียงระหว่าง ปี พ.ศ. 2546 - พ.ศ. 2558*. ขอนแก่น: อุทยานแห่งชาติภูเวียง.